Adviescollege
Openbaarheid en
Informatiehuishouding
www.acoi.nl

Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding

Werkprogramma 2027

Adviescollege
Openbaarheid en
Informatiehuishouding

www.acoi.nl

Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding

“Eenieder heeft recht op toegang tot publieke informatie zonder daartoe een belang te hoeven stellen, behoudens bij deze wet gestelde beperkingen.”

artikel 1.1 in de Woo

Inhoudsopgave Werkprogramma 2027

1	Over ons	5
2	Advisering	7
3	Kennisbevordering	9
4	Bemiddeling	10
5	Financiën	11
6	Colofon	12

Inleiding

Voor u ligt het vijfde werkprogramma van het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding. Na de eerste jaren van pionieren, breekt nu een fase van verder uitbouwen en bestendigen aan. In lijn met de zelfevaluaties die we in 2026 hebben laten uitvoeren, willen we de komende jaren steviger inzetten op het nog slagvaardiger maken van de Wet open overheid.

Als Adviescollege hebben we vier jaar geleden er expliciet voor gekozen om een praktisch adviescollege te zijn, en het handelingsperspectief in onze adviezen centraal te zetten. Vanuit de ervaring dat het vaak niet de wetgeving is waar het misloopt bij de overheid, maar de uitvoering.

De mensen die dagelijks aan de slag zijn met de Wet open overheid, zijn voor ons dan ook een belangrijke bondgenoot. Zij zijn de dragers van de transitie naar een open overheid: een overheid die professioneel, ruimhartig en ontspannen toegang geeft tot informatie, gevraagd en ongevraagd. We willen deze Woo-professionals de komende jaren verder ondersteunen in hun werk, met praktische handvatten, een helpdesk, werkwijzers, leerkringen, en natuurlijk ook met adviezen.

We merken dat de kennisfunctie van het Adviescollege zeer wordt gewaardeerd en werkt. Daarom bouwen we daar de komende jaren aan voort. Hoe dat er precies uitziet, leest u in ons werkprogramma.

Het werk aan een open overheid is te belangrijk om stil te laten liggen. Samen moeten we de vaart erin houden. Doet u ook mee?

Ineke van Gent
Voorzitter

1 Over ons

Het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding is op 1 mei 2022 ingesteld met de Wet open overheid (Woo). Het heeft de taak om de uitvoering van deze wet te bevorderen, en zo bij te dragen aan het doel: een open en transparante overheid.

Missie
Het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding (ACOI) hecht aan een democratie waaraan iedereen actief kan deelnemen en waarin iedereen kan volgen wat de overheid doet. Dat betekent dat iedereen toegang moet hebben tot de informatie die de overheid heeft. De missie van het college is om aanjager te zijn van die openbaarheid.

Taken
Het Adviescollege is opgericht om de toepassing van de Wet open overheid te bevorderen. Zijn taken zijn wettelijk vastgelegd: het gevraagd en ongevraagd adviseren van regering en parlement over de uitvoering van de regels over openbaarheid en informatiehuishouding, bemiddeling en advisering naar aanleiding van klachten over de behandeling van verzoeken om publieke informatie, en de bevordering van kennis over de toepassing van de wet.

Bij de uitvoering van zijn taken werkt het college onafhankelijk, deskundig en in open verbinding met de samenleving. Het college laat zich informeren door alle betrokken partijen: bestuurders en ambtenaren, journalisten en wetenschappers, belangengroepen, bedrijven en burgers. De drie kerntaken van het Adviescollege zijn binnen de organisatie nauw verbonden, met een doorlopende kennisuitwisseling tussen de clusters, onder meer door multidisciplinaire teams.

Positie en governance
Het Adviescollege is een onafhankelijk orgaan; het hoeft zich over de inhoud van zijn adviezen niet te verantwoorden aan de minister. Zowel voor wat betreft de algemene adviserende taken als voor de bemiddelingstaak is deze onafhankelijkheid een belangrijke voorwaarde om goed te kunnen functioneren. Voor wat betreft de financiële middelen is het Adviescollege aangewezen op de middelen die door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties beschikbaar worden gesteld. Ook dient de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties het werkprogramma van het Adviescollege vast te stellen.

De governance is zodanig ingericht dat de onafhankelijke positie van het Adviescollege wordt ondersteund, evenals de heldere verdeling van rollen en verantwoordelijkheden tussen eigenaar, opdrachtgever en opdrachtnemer. In dat kader vindt tweemaal per jaar een driehoeksoverleg plaats tussen de drie partijen, om de uitvoering en samenwerking te bespreken.

Bedrijfsvoering
Het Adviescollege wordt ondersteund door een ambtelijk bureau van circa 25 fte, verdeeld over de clusters advies, bemiddeling, kennisbevordering en bureau.
Dit laatste cluster bestaat onder andere uit het secretariaat dat de logistieke, facilitaire en administratieve processen voor de organisatie en het college coördineert; de bedrijfsvoering, die belangrijk is voor onder andere de inkoop, inhuur en financiële processen; de juridische ondersteuning en de (strategische) communicatie.

De financiële vertaling van de kerntaken van het Adviescollege en de benodigde bedrijfsvoering voor 2027 is opgenomen in de begroting ACOI 2027 (zie hoofdstuk 5). Ons totaalbudget bedraagt in 2027 € 4,3 miljoen.

Uiteraard is openbaarheid een kernwaarde in onze werkwijze. Verslagen, besluiten, beslisnota's en onderliggende stukken bij adviezen worden zoveel mogelijk openbaar gemaakt en gepubliceerd op de website (www.acoi.nl). Hier zijn ook onze afwegingen en uitgangspunten terug te vinden en het Reglement van Orde.

De prioriteiten zoals op het moment van schrijven in dit werkprogramma zijn vastgelegd, kunnen gedurende de programmaperiode veranderen door nieuwe inzichten, externe ontwikkelingen of veranderende omstandigheden. Ook is het mogelijk dat zich onvoorziene, urgente kwesties voordoen die om directe aandacht vragen. Het werkprogramma blijft daarom flexibel en wordt waar nodig bijgesteld.

Zelfevaluatie
Op basis van de Kaderwet Adviescolleges moet een adviescollege elke vijf jaar geëvalueerd worden. Kabinet-Schoof heeft in 2024 besloten de evaluatie van de Wet open overheid naar voren te halen. Omdat het Adviescollege onderdeel is van deze wet, is ook de zelfevaluatie vervroegd uitgevoerd. De uitkomsten hiervan zijn inmiddels opgeleverd: zie hier de rapporten en aanbiedingsbrief. Deze resultaten dienen als input voor de bredere wetsevaluatie (zie Advisering, thema 1). In 2027 willen we, afhankelijk van de beschikbare menskracht en middelen, inzetten op de volgende prioriteiten:

- Meer inzetten op de 'voorkant': actieve openbaarmaking als standaard (zie hoofdstuk Advisering, thema 2).
- Professionalisering van de Woo-beroepsgroep en versteviging van onze kennisdelingsactiviteiten (zie hoofdstuk Kennisbevordering).
- Afronden en borgen van het interne organisatie-ontwikkeltraject, waarbij we ons laten begeleiden door externe adviseurs om onze taken, rollen en processen verder te optimaliseren.

2 Advisering

Net als vorig jaar heeft het werkprogramma voor 2027 een thematische opzet. Hiermee behouden we de flexibiliteit om ad-hoc aanvragen in te passen. Ook realiseren we zo samenhang en behouden we flexibiliteit om – afhankelijk van actuele inzichten, behoeftes en capaciteit – een bijpassend product te leveren, zoals onderzoek, advies, werkwijzer, kennisactiviteit, of iets heel anders. Het Adviescollege concentreert zich in 2027 en 2028 op drie hoofdthema's:

Thema 1. Evaluatie en toekomst Wet open overheid
De Woo wordt geëvalueerd in opdracht van de Staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Slagvaardige Overheid. Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) begeleidt deze evaluatie. We verwachten het eindrapport in het tweede kwartaal van 2027. Het Adviescollege zal hierover (gevraagd) advies uitbrengen.

Thema 2. Uitvoering Woo: van juridisch kader naar menselijke maat
Dit thema markeert een herijking ten opzichte van het werkprogramma 2026. De nieuwe benaming weerspiegelt de noodzakelijke attitudeverandering naar een mensgerichte benadering die het Adviescollege over de gehele breedte van zijn producten stimuleert: dejuridisering, direct contact met de samenleving en handvatten richting een meer responsieve overheid. De rode draad blijft het ondersteunen van Woo-professionals via onze meerjarige werkwijzeragenda.

Openbaarmaking op verzoek
In de eerste helft van 2027 rondt het Adviescollege de eerste set werkwijzers rondom openbaarmaking op verzoek af. Van deze set zijn de volgende werkwijzers al gepubliceerd: Samenwerkwijzer, Werkwijzer Inzage onder Geheimhouding en Werkwijzer Samen Kiezen. Later in 2026 verschijnt nog de Werkwijzer Zienswijzen Derden. Voor 2027 verkennen we de mogelijkheden voor aanvullende werkwijzers en/of andere hulpmiddelen. Deze richten zich op de beoordeling van de openbaarheid van informatie en het zorgvuldig begrenzen van informatie in lastige situaties.

Actieve openbaarmaking
Gedurende het jaar komt er meer nadruk te liggen op een andere belangrijke pijler van de Woo: actieve openbaarmaking. De precieze vorm en scope staan nog niet vast, maar we zullen hierbij voortbouwen op de adviezen: *Wat zou u zelf willen weten?* over betekenisvolle openbaarmaking en over de generieke Woo-voorziening.

De precieze agenda bepalen we mede na overleg met het ministerie van BZK, de VNG, het IPO en de UvW. Zo bouwt het Adviescollege aan een meerjarige agenda, waarbinnen kennisproducten als werkwijzers worden ontwikkeld, geïmplementeerd, geëvalueerd en geactualiseerd. Dit gebeurt in samenwerking met team Kennisbevordering; hierover meer in het volgende hoofdstuk.

Thema 3. Impact AI en andere digitale ontwikkelingen
De digitale wereld staat niet stil. Technologische innovaties en de opkomst van kunstmatige intelligentie (AI) veranderen de manier van werken en brengen daarbij kansen en risico's met zich mee voor de openbaarheid en het beheer van overheidsinformatie. Het Adviescollege ontvangt veel vragen en signalen over dit onderwerp. Dit thema verdient dan ook de komende jaren extra aandacht.

Verkenning
De invulling van dit thema moet zich nog uitkristalliseren. Het thema raakt aan uiteenlopende vraagstukken, en er gebeurt al veel. Het Adviescollege zal daarom eerst verkennen hoe en waar het de meeste impact kan maken. We denken hierbij onder andere aan transparantie over algoritmes en AI, het gebruik van digitale technologie voor de uitvoering van de Woo, of het effect van digitale ontwikkelingen op de relatie tussen burger en overheid. Ook kunnen verschillende detailniveaus en doelgroepen (zoals Woo-professionals, bestuurders, regering en parlement) aan bod komen. In deze verkenning zoekt het Adviescollege samenwerking met bestuurlijke- en kennispartners en andere advies- of toezichtsorganen, om krachten te bundelen en dubbel werk te voorkomen.

Advies over selectie in het digitale tijdperk bij de Rijksoverheid
Onder dit thema valt ook de adviesaanvraag van de staatssecretaris van BZK over selectie in het digitale tijdperk bij de Rijksoverheid. Dit is een complex project dat doorloopt tot in 2027.

Wetgevingsadviezen
Het Adviescollege adviseert over wetsvoorstellen en ontwerpen van algemene maatregelen van bestuur die geheel of voor een belangrijk deel betrekking hebben op de openbaarmaking en de ontsluiting van publieke informatie. We houden er rekening mee dat er ook in 2027 aanvragen voor wetgevingsadviezen zullen zijn.

3 Kennisbevordering

Op basis van de Wet open overheid heeft het Adviescollege ook de taak tot kennisbevordering. Deze derde kerntaak is vastgelegd in artikel 7.2, vijfde lid van de Woo. Waar advisering en bemiddeling zich richten op beleidsvragen, wetsvoorstellen of individuele casussen, is de kennisfunctie breder: we richten ons met onze activiteiten op de versterking van het veld van Woo-professionals en de uitvoeringspraktijk van de Woo. Dat doen we door het leren in netwerken te bevorderen, kennisproducten te ontwikkelen en kennisdeling te stimuleren, en via voorlichting en publieksinformatie. Uiteraard werkt het Adviescollege ook bij de uitoefening van deze taak waar het kan samen met andere partijen.

Leren in netwerken bevorderen
Het ACOI zorgt ervoor dat professionals van elkaar kunnen leren in netwerken, onder andere via trainingen, leerkringen en de ontwikkeling van een leergemeenschap waar ze samen hun kennis en vaardigheden verbeteren. Zo werken we samen aan een professionele beroepsgroep van Woo-functionarissen.

In 2027 zullen we de regionale leerkringen voortzetten met een kwalitatief hoogwaardige vaardigheidstraining. Ook willen we een impuls geven aan de opgebouwde leergemeenschap en de Woo-contactpersonen, op KIA en via live-dagen.

Kennisproducten ontwikkelen en delen
Onze kennisproducten zijn erop gericht om de Woo-professional praktische ondersteuning te bieden bij de uitvoering van zijn werkzaamheden. Zodat de uitvoering van de Woo beter, sneller en professioneler wordt. We organiseren dit op twee manieren: a) aan de hand van de meerjarige werkwijzeragenda (zoals beschreven in thema 2 van het vorige hoofdstuk) en b) met de ontwikkeling van extra trainings-, leer- en onderzoeksmateriaal. In 2027 zullen we daarnaast ons aanbod op woo-wijzer.nl vergroten, zowel voor passieve als actieve openbaarmaking

Voorlichting en publieksinformatie
We bieden voorlichting en publieksinformatie aan professionals en aan bredere doelgroepen waaronder journalisten, onderzoekers en maatschappelijke organisaties. In 2027 zetten we ons in om onze zichtbaarheid verder te verhogen en de drempel voor onze doelgroep om in contact te treden (zoals videobellen voor vragen) juist omlaag te brengen.

Vragen en signalen
Het Adviescollege ontvangt vragen en signalen uit de samenleving over hoe het gaat met verzoeken om informatie aan overheidsorganisaties of over Woo-verzoeken. Ook krijgen we via ons kennispunt ‘Woo-Wijzer’ vragen van professionals over hoe de Woo in de praktijk werkt. Via Woo-wijzer werken we aan een loket waar iedereen terecht kan: niet alleen verzoeker, maar juist ook Woo-professionals. We beantwoorden vragen of verwijzen warm door naar een geschikt loket. Dit doen we altijd in overleg met degene die de vraag of het signaal heeft gestuurd. Waar mogelijk helpen we ook mee om bijvoorbeeld een vastgelopen procedure weer op gang te brengen.

4 Bemiddeling

De Woo beoogt met bemiddeling door het ACOI de sterk gejuridiseerde procesvoering, zoals die was ontstaan onder de Wob, te doorbreken en waar mogelijk snelle(re) en soepele manieren van openbaarheid te bevorderen. De bemiddelingsfunctie wordt daarbij als een ombudsfunctie getypeerd, voor journalisten, wetenschappers en anderen met een beroepsmatig belang.

Bestuursorganen dienen op grond van de Woo verplicht mee te werken. De doelen van het Adviescollege bij bemiddeling zijn het herstel van vertrouwen, verbeteren van onderlinge relaties, bevorderen van een cultuuromslag in de omgang met openbaarmaking van overheidsinformatie, versnellen, aansturen op afspraken en het bieden van de mogelijkheid voor een verzoeker om op een andere wijze invloed uit te oefenen.

De bemiddelingstaak vult de adviserings- en kennisdelingstaken mooi aan, omdat we op casusniveau inzicht krijgen in problemen. Daarover kunnen we vervolgens op macroniveau adviezen uitbrengen. Daarnaast delen we onze kennis en ervaring met bemiddelen bij Woo-procedures met Woo-professionals in het kader van kennisdeling. Dankzij de interdisciplinaire samenwerking tussen onze drie kerntaken ontstaat een continue kennisuitwisseling en doorstroming van expertise.

Over de afgelopen jaren zien wij dat het aantal bemiddelingsverzoeken per jaar redelijk stabiel is. Het Adviescollege beschikt over twee interne bemiddelaars en heeft de flexibele schil met externe bemiddelaars uitgebouwd, zodat wij in staat zijn in te spelen op een snelle toename in bemiddelingsverzoeken. Met de huidige capaciteit verwachten wij de instroom ook in 2027 te kunnen realiseren.

Het merendeel van de bemiddelingsverzoeken wordt ingediend door landelijke of regionale onderzoeksjournalisten en wij verwachten dat dit de komende jaren zo zal blijven. Het is positief dat zij het Adviescollege weten te vinden. Wij benadrukken regelmatig hun belangrijke controlerende rol in onze democratische rechtsstaat, waarbij toegang tot overheidsinformatie essentieel is.

Adviezen naar aanleiding van bemiddeling
Wanneer een bemiddeling niet tot overeenstemming leidt, kan een openbaar advies van het Adviescollege volgen. Adviezen hebben doorgaans betrekking op de handelwijze van een bestuursorgaan in een concreet geval, maar kunnen bredere impact hebben. Wordt een bemiddeling wel naar tevredenheid afgesloten, dan volgt een eindbrief aan beide partijen met afspraken en opbrengst.

In 2026 bracht het ACOI een rapportage uit over Woo-bemiddeling, waaruit bleek dat de meeste klachten binnen de bemiddeling werden afgedaan. In zaken waar toch een advies nodig was, werden deze adviezen vaak niet volledig opgevolgd. We blijven de opvolging hiervan monitoren.

Op basis van de afgelopen drie jaar verwachten we in 2027 ongeveer drie tot vijf bemiddelingsadviezen uit te brengen, afhankelijk van de inkomende klachten en het verloop van de bemiddelingen.

5 Financiën

Ontwerpbegroting ACOI 2027	
Leden College en Directie	
Vergoedingen collegeleden	232.600
Personele kosten Directie	315.000
Subtotaal	**547.600**
Afdeling Advisering	
Personele kosten	1.142.435
Onderzoek	80.000
Subtotaal	**1.222.435**
Afdeling Bemiddeling & Kennisbevordering	
Personele kosten	941.923
Inhuur externen bemiddeling	80.000
Inhuur externen kennisbevordering	250.000
Materieel en overige kosten kennisb.	105.820
Subtotaal	**1.377.743**
Afdeling Communicatie & Bedrijfsvoering	
Communicatie	
Personele kosten	395.500
Inhuur externe deskundigheid	15.000
Overige kosten	70.000
Subtotaal Communicatie	480.500
Bedrijfsvoering	
Personele kosten	240.000
Stafopslag	294.071
Opleidingen medewerkers	40.000
Kosten SSO's	50.000
Bureaukosten	89.651
Subtotaal Bedrijfsvoering	713.722
Subtotaal Communicatie & Bedrijfsvoering	**1.194.222**
Totaal Generaal	**4.342.000**
Budget ACOI vóór taakstelling & toekenning LPO	**4.000.000**
Taakstelling 2026	174.000
Taakstelling 2027	118.000
Loon- en prijscompensatie overheid (LPO)	134.000
Gericht budget kennisbevordering	500.000
Budget ACOI na taakstelling incl. LPO	**4.342.000**
Tekort/ overschot na taakstelling	**0**

6 Colofon

Leden Adviescollege
Het Adviescollege is onafhankelijk en bestaat uit maximaal vijf leden. De collegeleden zijn bij Koninklijk Besluit benoemd. Op het moment van het opstellen van het werkprogramma is de samenstelling van het Adviescollege als volgt.

Ineke van Gent is voorzitter van het Adviescollege. Daarnaast is zij bestuurslid bij het Instituut Mijnbouwschade. Voorheen was zij onder andere lid van de Tweede Kamer en burgemeester.

Martin Berendse is vicevoorzitter van het Adviescollege. Hij is directeur van de Openbare Bibliotheek Amsterdam. Daarvoor was hij Algemeen Rijksarchivaris.

Jamila Aanzi is lid van het Adviescollege. Daarnaast is zij werkzaam als zelfstandig adviseur, en lid van de bezwaarschriftenadviescommissie hersteloperatie toeslagenaffaire.

Annetje Ottow is lid van het Adviescollege. Daarnaast is zij hoogleraar economisch publiekrecht aan de Universiteit Leiden en lid van de raad van commissarissen van DPG Nederland BV. Ook was zij bestuurder bij de (voorloper van de) Autoriteit Consument & Markt.

Serv Wiemers is lid van het Adviescollege. Hij was daarnaast tot 1 augustus 2026 directeur van de Open State Foundation.

Het bureau van het Adviescollege
Het Adviescollege wordt ondersteund door een ambtelijk collegebureau, onder leiding van secretaris-directeur Lydia Bremmer. Het bureau bestaat daarnaast uit circa 25 fte.